

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ PROTESTANCKI, FILIALNY

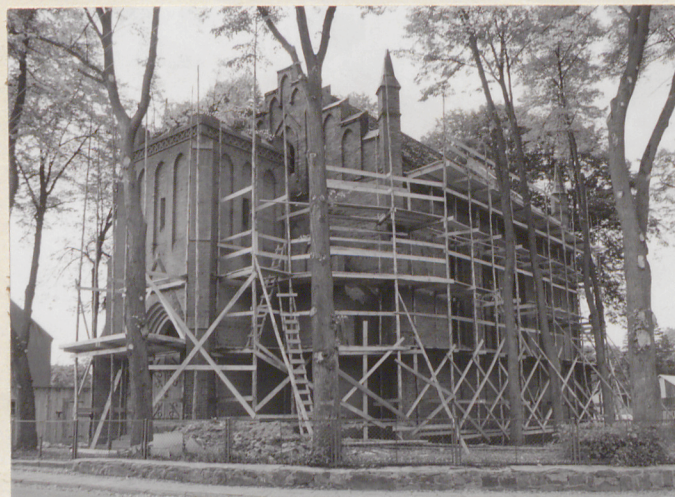
2. Czas powstania

1865 r.

3. Miejscowość

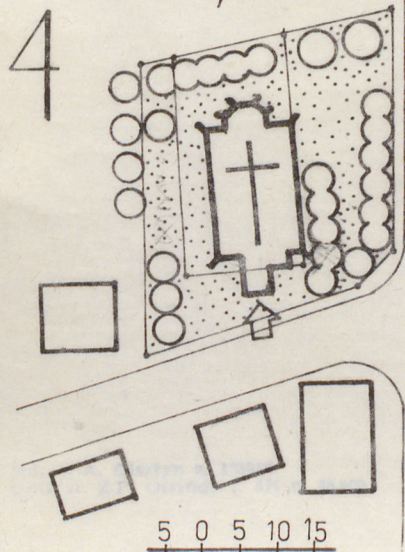
L I P U S Z

11 Zdjęcia. rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

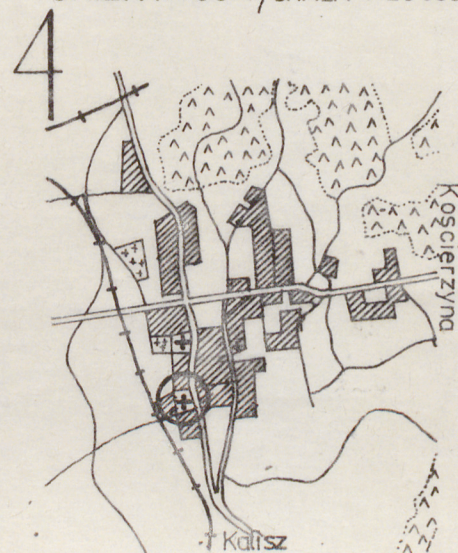

1. ELEWACJA POŁUDNIOWO-WSCHODNIA

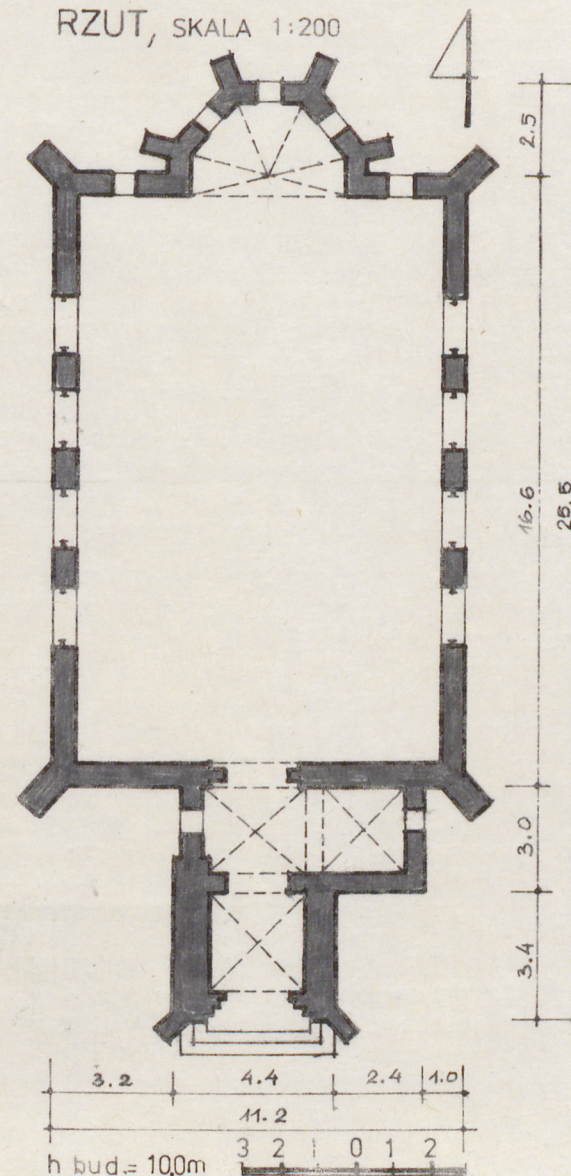
SYTUACJA, SKALA 1:1000

ORIENTACJA, SKALA 1:25 000

RZUT, SKALA 1:200

4. Adres

Lipusz
nr.dz.299, nr.ark.mapy 7
nr hipoteczny nr.rej.gruntu 9

5. Przynależność administracyjna

województwo gdańskie

gmina Lipusz

pow. kościerzyna

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Lindenpusch /1398r./
Lipusz /wzm.1570r./
Lippusz /przed 1920r./

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo gdańskie

powiat Kościerzyna

8. Właściciel i jego adres

Skarb Państwa - Naczelnik
Urzędu Gminy w Lipuszu.

9. Użytkownik i jego adres

Urząd Gminy w Lipuszu.

10. Rejestr zabytków

Nr 957 data 14.03.1986

Lipusz był wsią kościelną obejmującą dodatkowo folwark Lipusz i przyległe wybudowania - Karpno, Konitop, Krugliniec, Lubiszewo, Mechano, Wallachci. Pierwsza wzmianka o parafii w Lipuszu pochodzi z 1398 roku. Za czasów polskich, wieś stanowiła dobra starostwa kościerskiego. Istniały tu kolejno trzy drewniane kościoły parafialne. Drugi, p.w. św. Piotra i Pawła zbudowany w 1746 roku spłonął i w 1793 pobudowano trzeci drewniany kościół. W 1860 roku i ten obiekt się spalił.

Był to okres nasilenia się polityki germanizacyjnej i napływu kolonistów.

W Lipuszu powstał filialny kościół protestancki, przynależny do Kościerzyny. Budowę obiektu zakończono w 1865 roku i dopiero wówczas wyrażono zgodę na zbudowanie w Lipuszu nowego do dziś istniejącego kościoła katolickiego.

W 1884 roku było we wsi 557 wyznawców Kościoła Rzymsko-Katolickiego oraz 107 wyznawców Kościoła Ewangelickiego.

W roku 1932 zapisano, że nabożeństwa odbywały się tylko raz w tygodniu i prowadzone były przez pastora przyjeżdżającego z Kościerzyny.

Obiekt zbudowany w stylu neogotyckim.

SYTUACJA : Kościół położony jest na południowo-zachodnim skraju wsi przy drodze do Koźmina. Teren kościelny jest niewielki, otoczony zabudową mieszkaniową, ogrodzony metalową siatką, bogato zadrzewiony.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA : Mury fundamentowe z kamienia. Mury zewnętrzne są wykonane z cegły, nietynkowane, ściany wewnętrzne z cegły tynkowane. Wiązanie cegieł kowadełkowe. Dach nawy dwuspadowy o konstrukcji drewnianej z wiązarów wieszarowych jednowieszakowych, dach absydy wielospadowy. Strop nad nawą drewniany kasetonowy, nad prezbiterium sklepienie krzyżowe. Dach nawy pokryty jest dachówką karpiówką, podwójnie, prezbiterium - blachą. Podłoga cementowa, na chórze drewniana. Schody zewnętrzne granitowe /3 stopnie/, wewnętrzne drewniane dwubiegowe /pozostało 12 stopni w jednym biegu/. Ościeża okienne zamknięte ostrym łukiem, okna witrażowe. Drzwi osadzone są w ostrołukowym portalu, drewniane z metalowymi okuciami, dwuskrzydłowe o łuku półkolistym.

RZUT : Kościół jednonawowy, niepodpiwniczony, założony na rzucie prostokąta. Prezbiterium umieszczone w pięciobocznej absydzie. Trójprzestrzenna rozplanowana na rzucie trzech kwadratów kruchta. Do kościoła prowadzi jedno wejście. Wejście na chór znajduje się w nawie głównej.

BRYŁA : Przewaga elementów pionowych w bryle kościoła, nadaje jej wertykalny charakter. Podkreśla to wysoki, dwuspadowy dach, sterczyny umieszczone w narożnikach nawy, a także kształt otworów okiennych. Pewną dysharmonię w układzie lekkich elementów pionowych obiektu, wprowadza bryła wieży. Brak dachu powoduje, że sprawia wrażenie elementu dość masywnego, obcego dla charakteru całej bryły.

ELEWACJE : Cechą charakterystyczną wszystkich elewacji jest pionowy układ elementów architektonicznych i dekoracyjnych. W elewacji południowej należą do nich: dominujący w elewacji portal z ostrołukową wimpergą, trójstopniowe, smukłe przypory zakończone sterczynami oraz kompozycja wąskich, ostrołukowych blend zdobiąca ścianę wieży i fronton. Elewacja północna w podobnym charakterze. Niewielka wieloboczna absyda posiada wąskie, wysokie ostrołukowo zamknięte otwory okienne. Trójstopniowe smukłe przypory są zwieńczone sterczynami. Fronton ozdobiony układem ostrołukowych blend. Elewacja zachodnia jest lustrzanym odbiciem wschodniej. Cztery ostrołukowe otwory okienne umieszczone są symetrycznie. W elewacjach widoczne są fragmenty ściany absydy i wieży.

WNĘTRZE : Dominującym elementem wnętrza jest umieszczona w sześciobocznej absydzie, prezbiterium. Ostrołukowe otwory okienne widoczne są w zamkniętym, ostrym łukiem, tęczowym otworze. Krzyżowe sklepienie prezbiterium jest pokryte polichromią. Drewniany kasetonowy strop ozdobiony jest delikatnym ornamentem. Drewniana balustrada chóru ozdobiona jest kolumnkami i arkadkami.

<p>14. Kubatura</p> <p>2293 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>210 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Obiekt sakralny, kościół protestancki</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Obiekt jest w trakcie adaptacji na Gminną Bibliotekę Publiczną.</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>W 1985 roku rozpoczęto remont i adaptację kościoła na Gminną Bibliotekę Publiczną i Izbę Regionalną - na podstawie "Projektu technicznego adaptacji kościoła poewangelickiego" - opracowanego przez Zespół Autor-skich Pracowni Architektów, Spółdz.Pracy Twórczej w Gdańsku, ul.Wały Piastowskie 1.</p>		<p>19. stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Fundamenty zachowały się w stanie dobrym, nie stwierdzo-no uszkodzeń. Bardzo duże zniszczenia murów obiektu, fra-gmentarycznie całkowity ich brak. Ściany wewnętrzne w złym stanie-bardzo duże ubytki tynków, pęknięcia, znaczne zniszczenia powierzchni ścian.</p> <p>Najpoważniejszym zniszczeniem w obiekcie jest brak dachu nad wieżą oraz nad boczną kruchtą, w której prawdopo-dobnie znajdowały się schody na wieżę. Znaczne ubytki po krycia dachu nawy, uszkodzenia w deskowaniu stropu. Brak możliwości stwierdzenia stanu zachowania wieżby da-chowej. Całkowity brak jednego biegu schodów na chór, fragmenty istniejące bardzo mocno uszkodzone. Zniszczenia ościeży okiennych i brak większości okien, brak drzwi z kruchty do nawy oraz brak nadświetla w dobrze zachowa-nych drzwiach zewnętrznych. Całkowity brak posadzki. We wnętrzu nawy złożone zostały zebrane na poewangelickim cmentarzu, metalowe, zniszczone, ozdobne ogrodzenia grobów.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Obecnie w kościele został rozpoczęty remont i adaptacja na Gminną Bibliotekę Publiczną i Izbę Regionalną. Przebudowa winna przebiegać pod stałą kontrolą i nadzo-rem konserwatorskim.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

1. "Projekt techniczny adaptacji kościoła poewangelickiego na Gminną Bibliotekę Publiczną i Izbę Regionalną", Zespół Autorskich Pracowni Architektonicznych, Spółdz.Pracy Twórczej, Gdańsk, ul. Wały Piastowskie 1.

22. Bibliografia

1. "Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych Krajów Słowiańskich", t.V. W-wa 1884 r.
2. "Słownik Etymologiczny nazw miast i gmin PRL", Ossolineum 1984 r.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst mgr inż.arch. Ewa Thrun, sierpień 1985

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr inż.arch. Ewa Thrun, sierpień 1985

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Władysław Niedzielko, sierpień-wrzesień 1985

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów G.O.D.Z. Gdańsk, ul. Długa 12

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Nr.1

1. Miejscowość

L I P U S Z

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Kościół protestancki,
filialny

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Ciąg dalszy - zdjęcia

2. Elewacja północna

3. Elewacja zachodnia

Wkładkę założył: mgr inż. arch. Ewa Thrun, wrzesień 1985
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: G.O.D.Z., Gdańsk, ul. Długa 12

4. Zewnętrzne drzwi
wejściowe

5. Przejście z kruchty
na wieżę

6. Sciana czołowa nawy i prezbiterium

7. Tylna ściana nawy i chór

8. Strop drewniany nad nawą

9. Fragment balustrady chóru